

1 Μαρτίου 2021

Ο Νεόφυτος Βάμβας και η απόφαση της εκκλησίας για τις μεταφράσεις τον 19ο αιώνα.

[Αφιερώματα / 1821-2021: Ανάσταση του Γένους / Καινή Διαθήκη / Παιδεία-Εκπαίδευση](#)

[Αναστάσιος Ασλανίδης, Ms Θεολογίας](#)

Αφού η αγγλική Βιβλική Εταιρεία, απέρριψε την μετάφραση του Ιλαρίωνα, απευθύνθηκαν στον Νεόφυτο Βάμβα, τον τότε διάκονο και καθηγητή στην Ιόνιο Ακαδημία. Το αποτέλεσμα ήταν να συγκροτηθεί μια επιτροπή Ελλήνων και Άγγλων συνεργατών, οι οποίοι θα επικεντρώνονταν στην μετάφραση της Γραφής στην δημοτική γλώσσα. Κύριος μεταφραστής ήταν ο ίδιος ο Βάμβας, δίδοντας πρώτα σε έκδοση την Παλαιά Διαθήκη τμηματικά, με πρώτο το βιβλίο των ψαλμών (1831).

Το 1838 εκδόθηκαν τα πρώτα βιβλία της Καινής Διαθήκης, τα Ευαγγέλια και οι Πράξεις, ενώ το 1844 έχουμε την έκδοση ολόκληρης της μετάφρασης της Καινής Διαθήκης. Τέλος, το 1851 εκδόθηκαν τα Άπαντα της Αγίας Γραφής, που περιείχαν τις μεταφράσεις από όλα τα βιβλία της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης.

Ο Βάμβας υποστήριζε τις ενέργειες των μισσιοναρίων χωρίς ενδοιασμό. Τους βοηθούσε στην ίδρυση σχολών, στην εκτύπωση και διακίνηση προτεσταντικών κειμένων και βιβλίων στην Ελλάδα και ενθάρρυνε κάθε είδους μορφή προσηλυτιστικής τους δράσης. Αυτές όλες οι ενέργειες τον οδήγησαν στην μετάφραση της Γραφής, η οποία είχε ως σκοπό την υποστήριξη των προτεσταντικών ενεργειών. Η μετάφραση καθώς και η χρήση της από όλες τις προτεσταντικές παραφυάδες, μέχρι σήμερα, είναι μια πολυποίκιλη ιστορία που φανερώνει την μεθοδική στρατηγική δράση του προσηλυτιστικού έργου των Προτεσταντών με Ορθόδοξο κόστος[1].

Η αντίδραση της Ορθόδοξης εκκλησίας ήταν μεγάλη από την αρχή του εγχειρήματος, αυτών των μεταφράσεων. Όπως ήταν φυσικό, καταδικάστηκαν οι μεταφράσεις της Αγίας Γραφής και άλλων θρησκευτικών βιβλίων που έχριζαν την προτεσταντική επεξεργασία και προέρχονταν από προτεσταντικές Βιβλικές Εταιρείες. Σε επόμενη φάση, καταδικάστηκε κάθε μορφή μετάφρασης της Αγίας Γραφής[2].

Για να είμαστε σε θέση να καταλάβουμε τους λόγους που οδήγησαν την εκκλησία να καταδικάσει τις μεταφράσεις, πρέπει να αναλογιστούμε τις περιόδους που έλαβαν χώρα οι μεταφράσεις αυτές. Η Ορθόδοξη εκκλησία, όπως και οι πιστοί, δέχονταν συνεχείς επιθέσεις τόσο από την πλευρά των Οθωμανών, όσο και από την πλευρά των Προτεσταντών και γενικότερα των Ρωμαιοκαθολικών. Κατά την διάρκεια της Τουρκοκρατίας, οι δυτικοί ιεραπόστολοι προσπάθησαν πολλές φορές να επεκτείνουν την επιρροή τους εκμεταλλευόμενοι τις συνθήκες που επικρατούσαν στην υπόδουλη Ελλάδα, ενώ Ταυτόχρονα οι Οθωμανοί ηγέτες πίεζαν την εκκλησία και τους πιστούς με διώξεις, απειλές, απαλλοτριώσεις και μαρτύρια. Στην συνέχεια κατά την επανάσταση τα μάτια όλων των Ορθόδοξων πιστών ήταν προς τον αγώνα για ελευθερία, ενώ μετά τον σχηματισμό του πρώτου κράτους, παρόλο που η λατινική επιρροή είχε ξεκινήσει να μειώνεται σημαντικά οι μνήμες των προβλημάτων που έφερε ήταν ακόμη ζωντανές.

Επομένως, είναι δικαιολογημένη η στάση της εκκλησίας η οποία ενεργούσε με σκεπτικισμό έναντι όχι τόσο των ίδιων των μεταφράσεων, όσο μάλλον των παραγόντων και των λόγων πίσω από αυτές. Λόγων, δηλαδή, που είχαν ως στόχο την επεκτατική πολιτική των Προτεσταντικών και των Ρωμαιοκαθολικών

συμφερόντων προς την ευρύτερη περιοχή της Ελλάδας. Βέβαια, ας μην ξεχνάμε και τα «Ευαγγελικά» τα γεγονότα που έλαβαν χώρα κατά την διάρκεια του 20^{ου} αιώνα σχετικά με την μετάφραση της Αγίας Γραφής.

Οι μεταφράσεις που ήθελαν οι προτεσταντικοί κύκλοι, υπονοούσαν και την απομάκρυνση και αυτονομία του πιστού από την εκκλησία, με την κατ' οίκο μελέτη της Γραφής. Στον Ορθόδοξο κόσμο δεν νοείται η Γραφή να απομακρυνθεί από τα μυστήρια της εκκλησίας. Κατά την Ορθόδοξη εκκλησία, το περιεχόμενο της Γραφής γίνεται γνωστό, όταν αυτό κοινωνάτε μέσα από τα μυστήρια της. Άλλωστε, η Γραφή είναι η πρώτη καταγραφή αυτών των εμπειριών και εάν απομακρυνθεί από την συνεχή ιστορική πραγμάτωση της στον χώρο της εκκλησίας, η μαρτυρία της Γραφής γίνεται, ένα απλό ιδεολόγημα[3].

Τέλος, Δεν θα ήταν εύκολο να κάνουμε μια γενικότερη αποτίμηση σχετικά με το θέμα της μετάφρασης της Αγίας Γραφής κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Οι ενέργειες των Προτεσταντικών παρατάξεων επισκίασαν την οποιαδήποτε προσπάθεια για μια ολοκληρωμένη και επίσημη μετάφραση που ενδεχομένως θα προερχόταν από την ίδια την Ορθόδοξη εκκλησία. Έτσι, πολλά προβλήματα δημιουργήθηκαν από το ζήτημα και η εκκλησία κατηγορήθηκε για την επιφυλακτική της στάση, παρόλο τους κινδύνους, ενώ είχε αρκετούς πατριάρχες που συμφωνούσαν με την ολοκλήρωση του έργου. Η πολιτική κατάσταση, σε συνδυασμό με την δυσκολία του ίδιου του εγχειρήματος έφερε ως αποτέλεσμα να περάσουν αρκετοί αιώνες, ώσπου να βρεθεί μια ικανοποιητική λύση. Άλλωστε, η απόδοση οποιουδήποτε κειμένου αποτελεί ένα μεγάλο εγχείρημα, πόσο μάλλον όταν ο μεταφραστής προσπαθεί να αποδώσει το ιδιαίτερο και εκλεπτυσμένο νόημα των Θείων Γραφών.

Το ενδιαφέρον στοιχείο που μπορεί να εντοπιστεί είναι ότι, παρόλο που οι μεταφράσεις είχαν ως σκοπό την ευρεία ανάγνωση του Ευαγγελίου, ακόμη και από τον απλό λαό, κάτι τέτοιο δεν έγινε εφικτό από την γραφίδα των λογίων, αλλά από τον Θεόπνευστο λόγο των Αγίων. Διότι, ενώ οι λόγοι της εποχής συγκρούονταν με την εκκλησία για τα ζητήματα της μετάφρασης, μεγάλοι Άγιοι, όπως ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός και ο Νικόδημος Αγιορείτης, με τον λόγο τους, ποίμαιναν, καθοδηγούσαν και μετέδιδαν το μήνυμα του Ευαγγελίου σε όλο το υπόδουλο γένος. Οι αμαθείς υπόδουλοι μπορεί να μην ήταν σε θέση να διαβάσουν την δύσκολη γλώσσα της Γραφής, αλλά μπόρεσαν να λάβουν από τα λόγια των Αγίων και των μυστηρίων της εκκλησίας, το μήνυμα και το νόημα της. Με αυτόν τον τρόπο οπλίστηκαν πνευματικά για να επιβιώσουν τα δύσκολα χρόνια της σκλαβιάς και να φτάσουν τελικά στο «ποθούμενο», που ήταν η ελευθερία.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

[1]Μεταλληνός, *Το ζήτημα της μεταφράσεως της Αγίας Γραφής εις την νεοελληνικήν κατά τον ΙΘ' [19ο] αι. : επί τη βάσει ιδιαι των αρχείων της B.F.B.S., C.M.S., L.M.S., του Κ. Τυπάλδου-Ιακωβάτου και του Θ. Φαρμακίδου* (Αθήναι: Αρμός, 2004).

[2]Κακουλίδη, *Για τη μετάφραση της Καινής Διαθήκης : ιστορία, κριτική, απόψεις, βιβλιογραφία*. Σελ. 20.

[3]Γιανναράς, *Ορθοδοξία και Δύση στη Νεώτερη Ελλάδα*. Σελ. 232.

<https://bit.ly/3b0hzeX>